

Benedictus en Franciscus

Gesprekken tussen twee verschillende mannen die allebei paus werden

Soms maken ze een film die gewoon klópt: de encenering is prachtig, de dialogen zijn vloeiend, de acteurs zijn uitstekend gecast, je kunt niet stoppen met kijken. *The Two Popes* is zo'n film.

Tessa Vrijmoed is docent Latijn en Grieks in Rome en auteur van het boek 'Opnieuw het Colosseum voorbij'.

Door afstand te doen van zijn rol als paus in 2013 heeft Joseph Ratzinger zijn pagina's in de geschiedenisboeken gemarkeerd. Het was al zeker zesmaal eerder voorgekomen dat een paus zijn ambt neerlegde, maar de laatste keer was zeshonderd jaar eerder. Bovendien is Benedictus XVI de eerste paus ooit die vrijwillig aftrad, dus deze eenentwintigste-eeuwse gebeurtenis is werkelijk uniek.

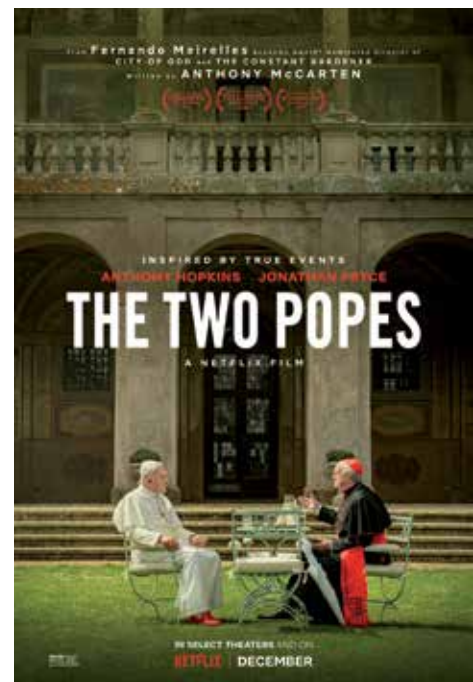
Het is onder andere om die redenen te begrijpen dat filmmakers voor dit verhaal warm liepen. Het verhaal van een paus die besluit met zijn functie als wereldleider te stoppen. En het verhaal van de botsing met, en aantrekkingskracht tot zijn zo verschillende opvolger, een man die al jaren op de achtergrond in het leven van de paus aanwezig was.

Benedictus en Franciscus

The Two Popes bestaat voor een groot deel uit gesprekken tussen Benedictus XVI en Jorge Bergoglio. Fictieve gesprekken

voornamelijk, al gaan ze uit van de reële toespraken en geschreven teksten van de mannen in kwestie. Dit spelen met wat er gezegd zou kunnen zijn, het tussen de regels van de geschiedenis door fantaseren, dat doen regisseur Fernando Meirelles en scriptschrijver Anthony McCarten fantastisch. Laatstgenoemde heeft door zijn scherpe dialogen maar liefst drie Oscarnominaties op zijn naam staan.

Als de paus en de kardinaal samen door de pauselijke tuin in Castel Gandolfo wandelen en hun tegenstrijdige karakters naar voren komen, hang je als kijker aan hun lippen. De twee heren dienen elkaar keer op keer van repliek en de conservatieve visie op belangrijke zaken van de één versus de liberale visie van de ander zijn evident, terwijl de oneliners elkaar in hoog tempo opvolgen. Maar ook – of misschien wel helemaal – als Benedictus XVI en Bergoglio het over ditjes en datjes hebben (de Beatles, voetbal, eten) is het voor de kijker smullen. Dat komt onder andere

The Two Popes (2019)

Regie: Fernando Meirelles

Taal: Engels, Spaans, Italiaans

Duur: 125 minuten

door de vele close-ups, die de acteurs Anthony Hopkins (altijd uitmuntend) en Jonathan Pryce (in 1996 al eens een Argentijn in *Evita*) van hun beste kant en haast identiek aan hun werkelijke personages laten zien. Benedictus XVI verwarmt, ondanks zijn stugge karakter, meermaals de harten van de kijkers, zoals wanneer hij op een avond zijn liefde voor muziek openbaart en een Berlijns cabaretliedje speelt. Ook Bergoglio laat ons meer dan eens glimlachen, zoals die keer dat hij vriendschap sluit met de pauselijke tuinman of die keer dat hij op het punt staat

Hieronder en op de rechterpagina: Scène uit *The Two Popes*.

Bruikbare scènes

■ 03.57-08.24:

2005. Paus Johannes Paulus II sterft. We zien de uitvaartprocessie en horen in vogelvlucht waar de overleden paus voor stond. De kardinalen maken zich klaar voor het conclaaf, journalisten van over de hele wereld verslaan deze korte maar spannende periode tussen het overlijden van de ene en het verkiezen van de andere paus.

■ 1.09.57-1.23.37:

1976. Vanuit de Sixtijnse Kapel krijgen we een shockerende confessie van kardinaal Bergoglio aan paus Benedictus XVI te horen. Bergoglio vertelt over de Vuile Oorlog, de militaire dictatuur in Argentinië, waartegen hij, naar eigen zeggen, als jonge priester te weinig heeft gevochten en hierdoor een vreselijk lot over zijn vrienden heeft afgeroepen.

■ 1.23.38-1.28.09:

1983. De dictatuur is voorbij en Bergoglio wordt door zijn meedelingen van zijn autoriteit ontdaan. Verbannen naar de bergen brengt hij een moeilijke tijd van zelfreflectie door, waarbij het aanhoren van honderden biechten een grote rol speelt. Zowel deze als de voorafgaande periode zijn van essentieel belang voor een beter beeld van de latere paus Franciscus.

zijn tanden in een stuk pizza te zetten, maar daarvan steeds weerhouden wordt door het lange dankgebed van de paus.

Dwalen door het Vaticaan

Net als in *Habemus Papam* uit 2011, een film waaraan *The Two Popes* in het begin doet denken, vond ik het, met mijn werker-ervaring in Vaticaanstad, erg leuk om bepaalde locaties op het witte doek uitvergroot te zien. Daarbij zal ik nooit vergeten hoe ik aan het werk was in de Sint-Pieter op het moment dat het nieuws van Benedictus' abdicatie naar buiten kwam: een collega fluisterde mij dit toe, waarna ik in stuntelend Frans aan de groep die ik op dat moment aan het rondleiden was, moest vertellen wat er aan de hand was. Dat de twee pausen – want dat kardinaal Bergoglio uiteindelijk paus Benedictus XVI opvolgde, weet iedereen – samen een hap eten, terwijl slechts een muur hen scheidt van de mensenmassa in de Sixtijnse Kapel, is heerlijk om je voor te stellen. Komisch is het ook als de toekomstige paus Franciscus het heeft over de

heilige Franciscus, die volgens hem graag de tango had geleerd. En op het moment dat je je afvraagt: 'Wat spreken die twee eigenlijk goed Engels', beklagt de een zich tegenover de ander over al die uitzonderingen in de Engelse taal.

Gesprekken en Gods stem

Zou Benedictus XVI in het echt ook zo eerlijk zijn geweest naar Bergoglio toe? Zou hij hem hebben toevertrouwd dat hij Gods stem niet meer hoorde en meende niet meer te mogen zitten op Petrus' stoel? Ongetwijfeld hebben de filmmakers zich vrijheden gepermitteerd die niet helemaal met de werkelijkheid overeenkomen. Maar dat mag in de filmwereld en daarom geef ik een paar voorbeelden van gesprekje's die aannemelijk klinken en bovendien empathie bij de kijker creëren:

' *Nothing is static in nature, not even God. God changes. He moves towards us.*

- *Where should we find Him then? Perhaps we'll find God over there, on the journey. I'll introduce you to Him.'*

(Als Benedictus XVI met zijn wandelstok een schaduwplek in de tuin aanwijst.)

' *You're very popular.*
- *Oh, I just try to be myself.*
- *Whenever I try to be myself, people don't seem to like me very much...'*

Dit alles maakt van *The Two Popes* filmisch gezien een groot succes. De film is erin geslaagd mij te onderhouden door inzage te geven in het leven van een paus en dat van een kardinaal, rollen waarvan ik mij amper kan voorstellen wat ze inhouden. De film is bovendien het resultaat van de synthese van goed decor, juiste belichting, realistische kleding, naadloze make-up, een uitnodigende soundtrack, geloofwaardige personages, knappe acteurs en al die andere aspecten die nodig zijn om een film tot een succes te maken. ■

Inspiratie voor de Romereis

Meer recensies over films en boeken die zich in Rome afspelen? Lees *Opnieuw het Colosseum voorbij* van Tessa Vrijmoed, verschenen in juli 2020. Het boek bevat reisverhalen en biedt daarnaast inspiratie, lees- en boekentips, maar ook praktische ideeën voor wie naar Rome komt.